

נושא העבודה:

אלימות בין בני זוג

העבודה מוגשת בחסות העמותה של

נוער שוחר משפט עברי

תוכן העניינים:

3-6	הגדרת הנושא(מבוא) וסקר	פרק ראשון:
7-11	הנושא במשפט העברי	פרק שני:
12-17	הנושא במשפט הישראלי	פרק שלישי
18-19	השוואה ביניהם	פרק רבעי
20-21	סיכום	פרק חמישי
22		ביבליוגרפיה :

בס"ד

מבוא:

בחרתי לעסוק בעבודה שלי בנושא "אלימות בין בני זוג" מכיוון שישנה תופעה להתגברות האלימות במשפחה – בין בני זוג ובמיוחד כלפי נשים בצורה אכזרית דבר שמאוד מטריד ומעורר שאלות רבות לגבי דרכי ההתנהגות של בני אדם בכלל ושל כל אחד מאתנו בפרט .

היו מקרים מאוד קשיים שהגיעו לעיר נתניה שאני נמנית מתושביה שזעזעו אותי ושאלתי את עצמי כיצד בני זוג שאהבו אחד את השני מגיעים למצב של תוקפנות, קללות ואיומים עד למצב קיצוני כמו רצח? זאת השאלה המשפטית בה אעסוק. בפרק הראשון אגדיר את המונח אלימות בין בני זוג בכמה היבטים, ואערוך סקר. בפרקים שני ושלישי אחקור את נושא האלימות בין בני זוג לפי המשפט העברי ולפי המשפט הישראלי .

בפרק הרביעי אערוך השוואה בין המשפט הישראלי לעברי בנושא אלימות בין בני זוג ואת השונות ביניהם.

פרק ראשון – הגדרת המושג אלימות בין בני זוג וסקר:

אלימות בין בני זוג הינו מושג כללי הכולל אלימות בין בני זוג, לרוב כלפי נשים, אך גם אלימות כלפי ילדים, קשישים וחסרי ישע אחרים. קיימת חפיפה מסוימת ויתכן שבמשפחה יש יותר מקורבן אחד, על כן חשובה ראיית המשפחה בכללותה. מהי התעמרות? דפוס של התנהגויות שליטה שיכול לכלול סוג אחד או יותר מבין הבאים: אלימות פיזית, מינית, נפשית/פסיכולוגית. אלימות כלכלית כוללת מניעת גישה למשאבים שונים, בהם משאבים רפואיים כולל תרופות, עזרים וכד'. הזנחה נכללת בספקטרום ההתעמרות כאשר הנפגעים הם קטינים או חסרי ישע אחרים. אלימות בין בני זוג – ברוב המקרים האלימות מכוונת כלפי האישה, אך תתכן גם כלפי הגבר או בין בני זוג במערכת יחסים הומוסקסואלית. האלימות יכולה להתרחש לפני נישואין, במהלך נישואין/קשר זוגי או לאחר פרידה. אלימות זו יכולה להמשך עשרות שנים כולל לאחר הזדקנות. לאלימות בין בני זוג השלכות משמעותיות על בריאות, תמותה, צריכת שירותי בריאות. גם חשיפה לאלימות בילדות הנה בעלת השלכות בריאותיות ארוכות טווח. אלימות נגד נשים הוכרה כבעיה מובילה ודחופה בתחום בריאות הציבור ע"י ארגון הבריאות העולמי.

על רקע האמור ברורה חשיבותן של פעולות לאיתור מוקדם ומניעה בהקשר זה גם במערכת הבריאות.

-4-

בס"ד

סקר על אלימות בין בני זוג:

אלימות במשפחה קיימת בכל שכבות האוכלוסייה ובכל הקבוצות האתניות, במדינות מערביות ובמדינות העולם השלישי. האלימות שכיחה בקרב מטופלים במערכת הבריאות, למשל: במחקר בקרב מבקרים ב-17 מרפאות ראשוניות בארץ נמצא כי 18.6% מהנשאלים נחשפו לאלימות במשפחה בעבר/בהווה, ב-40% מהמקרים לאלימות פיזית או מינית, 5% חשופים לאלימות כלשהי בהווה. עוד נמצא כי רופאי המשפחה אינם יודעים מי ממטופליהם חשוף לאלימות במסגרת המשפחה. מחקרים נוספים מצאו שיעורי חשיפה גבוהים לאלימות במשפחה בקרב מטופלים במרפאות ראשוניות בישראל.

בארץ קיימת בעיתיות בהעדר מקור מידע מרכזי לנתונים, על כן יוצגו נתונים ממקורות שונים. ניתן לראות בכל הקטגוריות פערים בין שכיחות האלימות המשוערת לבין הנתונים הפורמאליים - מה שמעיד על קשיים באיתור, באבחון, בהפניה או בפנייה עצמית לגורמי טיפול ואכיפה וכמו כן על קושי בבצוע חובת הדיווח, במקרים בהם קיימת. להלן נתונים אפידמיולוגיים לצורך הבנת היקף הבעיה והשלכותיה.

אלימות כנגד נשים - בעולם: בסקר שבוצע ב-10 מדינות נמצא כי בניגוד לדעה הרווחת לפיה אלימות על ידי זרים הינה הסכנה המשמעותית ביותר לנשים - הרי

שברוב המדינות מעל 75% מהנשים שנפגעו מאלימות פיזית או מינית כלשהי

נפגעו על ידי בן זוג .

-5-

בס"ד

מתוך הנשים שלהן היה אי פעם בן זוג 13%-61% סבלו מאלימות פיזית במהלך חייהן, 6%-59% מאלימות מינית. התעמרות נפשית דווחה על ידי 20%-75% מהנשים. אלימות פיזית והיריון: מבין הנשים שהרו - מעל 5% הוכו לפחות בהיריון אחד. אלימות החמירה בזמן היריון ב-8%-34% מהמקרים בהם החלה קודם לכן, אך ב-13%-50% מהמקרים האלימות החלה בזמן היריון .

בישראל - בשנת 2010 פורסם דו"ח ניתוח תחום מניעת אלימות בישראל, שהדגיש בעיתיות העדר מקור מידע מרכזי ובו נתונים מהימנים ועדכניים על תופעת האלימות כנגד נשים בכללותה. בדו"ח קיימת התייחסות לנושא המגדרי וסיבות לאלימות כלפי נשים (רביד 2010). לפי סקר מכון מינרווה 5.8% מהנשים סבלו מאלימות פיזית בשנה שקדמה לסקר ו-11% דווחו על אלימות מצד גברים בשנים שקדמו לה, אך רק כרבע דווחו על כך לגורם מטפל .

לפי דו"ח מרכז המידע והמחקר של הכנסת - בשנים האחרונות נפתחים במשטרה כ-13,000 תיקים לשנה בגין תלונות נשים על עבירות אלימות במשפחה וסביב 3,000 תיקים בגין עבירות מין כלפי נשים (כ-40% מתיקי עבירות מין - הינם כלפי קטינות). אלימות בין בני זוג תתכן גם כלפי גברים, אך המקובל בספרות כי במרבית המקרים מדובר בהגנה עצמית של הנשים והתוצאות סטטיסטית חמורות פחות. כך למשל, ב-2011 (עד אוקטובר) המשטרה בצעה 4,013 מעצרים של גברים בגין עבירות אלימות

במשפחה, ו-156 מעצרים של נשים. ב-2010 נרצחו 18 נשים בידי בני זוג, וב-2011 עד אוקטובר נרצחו 14 נשים בידי בני זוג. לא דווח על מקרי רצח של גברים בידי בנות זוג. הנתונים אינם כוללים מקרי רצח ע"י בני משפחה אחרים. מנתוני משרד הרווחה עולה כי ב-2010 התקבלו למרכזי טיפול באלימות במשפחה 11,358 מטופלים, 66% נשים, 25% גברים, 9% ילדים. במסגרות בריאות בשנת 2011 אותרו 4,310 נשים/נערות נפגעות אלימות במשפחה או עבירות מין.

-6-

בס"ד

אלימות בין בני זוג במשפט העברי:

"לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל¹אשתו". ציטוט זה של רבי חלבו (חז"ל) מסמל את היחס המחמיר של המשפט העברי כלפי אלימות במשפחה. צריך להיות זהירים עם האישה לדבר עמה בנוחות, לא בעצבות, ולא בכעס וזאת מכיוון שהברכה העיקרית בתוך הבית היא האישה עצמה.

הרמב"ם הוסיף לעניין זה "שאדם מכבד את אשתו יותר מגופו ואוהבה כגופה"². כלומר מכבד גוף אשתו יותר מגופו ואוהב את גופה כאילו היה שלו. לחובתו של הבעל כלפי אשתו יש משקל רב ביחס חכמי ההלכה לבעל המתעלל באשתו. רבי משה איסרליש (הרמ"א) בשולחן הערוך פסק: "איש המכה את אשתו.. יש על בית דין לייסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפיה.. כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשים כי מעשה כותים הוא"³.

הרמ"א מתכוון להשלכות שיש לבעל המכה ובעניין האכיפה של מקרים כאלה, אך אנחנו מסתכלים על דעתם הערכית בעניין פגיעה בנשים. באר הגולה הוסיף לעניין: "...לחיים נתנה (האישה) ולא לצער ועונשו גדול ממכה חברו

¹ בבא מציעא נ"ט, א", דברי ר חלבו.

² הלכות אישות פרק ט"ו, הלכה י"ט.

³ שולחן ערוך, אבן העזר, סימן דנ"ד, סעיף ג".

כי היא יושבת לבטח איתנו ודמעתה מצויה"⁴.

כלומר חומרה חריפה יותר במתעלל באשתו מפאת מערכת היחסים המיוחדת שביניהם .

השופטת מימון בפסק דינה הזכירה פסוק זה ואמרה שהאישה מרגישה בטחון לצד בעלה ורגישות יתרה נמצאת בקשר שכזה ולכן הפגיעה מצד הבעל חמורה .
בס"ד

הדין הפלילי במשפט העברי ביחס לאלימות בין בני זוג :

בדיון על אלימות במשפחה נוטים להתייחס לפן האישי יותר של המשפחה הספציפית ולא לפן החברתי שכן, כאשר יש אלימות במשפחה יש סיכון שלם לכל החברה ועל החברה להילחם בתופעה בדרכים חוקיות כמו חקיקה והטלת עונשים וזאת למען אכיפה והרתעה .

אחת משיטות התקיפה כלפי בעל אלים הייתה אצל רבנו שמחה בתקופת המאה ה-12 וזאת היוותה תקדים משפטי מרכזי. דבריו נוגעים לאלימות פיזית ואלימות נפשית והוא מדגיש את האיסור בכך שאומר שאין זו "כדת היהודים"⁵.

מבחינתו הפגיעה קשה בגלל המערכת הזוגית המורכבת שבין בני הזוג. השונה בינו לבין פוסקים אחרים בנושא זה שהוא מציע דרכי התמודדות וענישה .

יש הבחנה בין בעל המכה את אשתו בעבר לבין זה המכה את אשתו וימשיך להכותה גם בעתיד. אם נהג להכותה בעבר מטילים עליו קנס חמור "בין בגופו, בין ממונו" והעניין המתקשר לזמן העתיד הוא- מי ערב לכך שהבעל – בעתיד לא יחזור על מעשיו? ולכן אם חוזר על מעשיו מוגברים ומוכפלים העונשים עליו. הדבר דומה גם לאלימות מילולית והתעללות נפשית.

---

⁴ להלן הערה 3.

⁵ ספר אור זרוע, חלק ג" בבא קמא, סימן קס"א.

הפוסק השני שמתייחס לדין פלילי בעניין האלימות במשפחה הוא המרדכי שפסק כי מי שציער את חברו כלומר מי שפגע בחברו- מלקין אותו⁶. לעניין ההכאה מספר פירושים. האחד נידוי לאלתר, השני נידוי עד שהמבוש יתפייס והאחרון מכות מרדות (הכאה עם מקל).

בס"ד

אנו יכולים לראות שיש באופן ברור אישור לענישה גופנית כעונש של אלימות כלפי בן זוג וזאת אפשרות שכיחה ביותר. המהר"ם רוטנברג מחזק תפישה זו ואומר כי "המכה את אשתו.. יש להחרימו ולנדותו ולהלקותו ולעונשו בכל מיני רידיוי ואף לקוץ את ידו אם רגיל בכך"⁷ המהר"ם מדגיש את האופציה של הענישה הפיזית ואומר כי אפילו בבבל" מענישים את הגברים האלימים שרגילים בכך. בנוסף הוא אינו מזכיר את עניין הקנסות הקשורות לנזיקין ובכך מבטל את הקשר בין הדין הנזיקי לבין האלימות במשפחה. רבי חיים פלאגי' מתייחס למצב שבו האישה מתגרה בבעל, מתנהגת שלא כראוי וכאילו מזמינה על עצמה אלימות מצד בעלה. רבי פלאגי' אומר שכאשר אישה מתנהגת באופן לא צנוע ישתדל בעלה לגייס מיטב כוחותיו וללמד אותה דרך ארץ ורק אם לא הצליח יפנה לבית הדין שיטפלו בה אך בשום פנים ואופן אין להכות אישה ואם עשה כך יש "להלקותו ולהחרימו"⁸.

---

⁶ המרדכי, בבא מציעא, סימן ש"ו.

-8-

⁷ שו"ת מהר"ם מרוטנברג, חלק ד".
⁸ ספר תוכחת החיים פרשת אמור.

-9-

דיני הנזיקין במשפט העברי ביחס לאלימות בין בני זוג :

במקרא אין התייחסות לדין של בעל אלים. אך תנאים פסקו: "החובל באשתו, בין שחבל בה הוא ובין שחבלו בה אחרים (בהוראתו) מוציאין מידו ויילקח מהן קרקעות, והוא אוכל פירות"⁹. פסיקה זו פותרת בעיות רבות בתקופת התנאים לגבי בעל אלים והיא אומרת שאדם שחבל באשתו יילקח ממנו חלק מסוים מרכושו, ובחלק זה תקנה האישה פיסת קרקע שתהפוך לנכס האישה והבעל יוכל ליהנות מחלק מרווחיו של השטח .

פסיקה זו מראה לנו שבעיני חז"ל פגיעה באישה היא אינה רק פגיעה פלילית אלא גם נזיקית הרי שהעונש כאן הוא פיצוי נזיקי ולא דווקא עונש פלילי. העניין המרכזי הבא בענייני הנזיקין במשפט העברי הוא עניין פגיעה באישה תוך כדי קיום יחסי אישות בין בני הזוג. והשאלה המרכזית היא מה הדין כלפי אדם המזיק את אשתו תוך קיום יחסי מין, אם במכוון ואם לא במכוון. התלמוד עונה לשאלה זו שהבעל חייב בנזקי האישה תוך קיום יחסי מין, למרות שהמקרה היה תוך כדי הסכמה ותוך כדי הנאה. זאת מהסיבה שהבעל עשה פעולה פיזית שפגעה באישה . מכאן לומדים אנו על דרך החשיבה של חכמי ישראל בתקופה זו, שאם בעל שפגע

⁹ תוספתא, בבא קמא, ט, י"ד, מהדורות ליברמן(עמוד45)

באישה תוך קיום יחסים, שבהם יש הסכמה והנאה, קל וחומר שחייב אם פגע בה בזדון ולא ברשותה .

חכמים רבים הגדירו את הבעל כפושע כלומר רשע, ושחייב בנזק כי פגע באשתו באופן פיזי אך זהו לא גדר החיוב בנזיקין (הפגיעה הפיזית) אלא רק תיאור הנסיבה מדוע הייתה חובת זהירות (לפי חז"ל: איבעי ליה לעיוני)¹⁰ .

בס"ד

-10-

שכן היה חייב להיזהר על אשתו, לא נזהר ולכן התרשל .

המהרש"ל כותב על עניין חיוב הנזק-

האם לחייב רק על רכיב הנזק לבדו או על כל ראשי הנזק (נזק, בושת, שבת, ריפוי צער),

ואומר בקיצור כי אסור לבן ישראל להכות את אשתו אפילו לא קצת בשביל שתשמע לו או שתיכנע לו, וצריך להיזהר שלא יפגע במיטה צריך גם להתאפק ולמשול ביצר שלו ובוודאי שלא יפגע בה כאשר הוא כועס עליה.

---

¹⁰ בבא קמא, כ"ט, ט".

אלימות בין בני זוג במשפט הישראלי:

החוק בישראל רואה באלימות בתוך המשפחה עבירה פלילית בפני עצמה ולא רק סוג של עבירת אלימות. ניתן לראות זאת בכך שהמחוקק ראה לנכון לחוקק חוק ספציפי שעוסק בתחום האלימות בתוך המשפחה: החוק למניעת אלימות בתוך המשפחה שנחקק בשנת התייחסות מיוחדת לאלימות בתוך המשפחה ניתן גם למצוא בחוקים אחרים 1991 בעיקר – העוסקים באלימות. בשורות הבאות נבחן את הנושא של אלימות במשפחה מהזווית המשפטית ומתוך דגש על הזווית הפלילית. בשנת 1992 התקבל חוק יסוד כבוד האדם וחירותו אשר קובע, בין היתר, כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו" והמגדיר את מחויבות המדינה כלפי אזרחיה בהקשר של פגיעה בזכויות הללו או של הפרתן. החוק למניעת אלימות 1991 - במשפחה התשנ"א, הוא פריצת דרך בטיפול בנפגעות ובנפגעי אלימות במשפחה ומשעת חקיקתו תוקן ארבע פעמים. החוק קובע את אחריות המדינה במתן סעד לנפגעי האלימות. בעקבות החקיקה הושקעו משאבים רבים בפיתוח שירותים וידע בתחום ההתערבות למניעה של אלימות במשפחה ולהפסקתה. תיאור התופעה של אלימות במשפחה ואלימות נגד נשים אלימות היא כל פעולה הנעשית מתוך כוונה לפגוע בזולת או הנתפסת ככזו ונכללים בה התעללות נפשית פסיכולוגית, פיזית, מינית וכלכלית. אלימות במשפחה מתרחשת במסגרת המשפחה ובהקשר של היחסים שבתוכה. אלימות מאופיינת ברצף של התנהגויות מתעללות

ובהסלמה בחומרת ההתנהגויות. ניתן להעריך כי הדיווחים על אירועי אלימות במשפחה (באמצעות תלונות במשטרה ופניות לסיוע פורמלי) חלקיים ביותר.

-12-

בס"ד

העונש על אלימות במשפחה

העבירה על תקיפה היא שנתיים מאסר. (סעיף 379) לפי חוק העונשין החוק קובע שכאשר התקיפה נעשית כנגד בן משפחה העונש הוא כפול: ארבע שנים. אם נגרמה חבלה, העונש הקבוע בחוק הוא שלוש שנים והוא מוכפל כאשר מדובר באלימות בתוך המשפחה: שש שנות מאסר. במקרים של עבירות מין, העונש במקרה של אונס הוא יכול להיות חמור בהרבה ויכול להגיע עד 20 שנות מאסר.

בית המשפט גם יכול לקבוע שהאלימות היא עבירה על החוק למניעת הטרדה מאיימת (חדירה אל חייו הפרטיים של הקורבן, מעקב, איומים גלויים ומרומזים וכיוצא בזה), עבירה שעונשה עד שלוש שנות מאסר.

עונש נוסף יכול לכלול פיצויים על נזקים שנגרמו עקב ההתעללות כפי שנראה בהמשך גם אם בית המשפט לא הרשיע את הנאשם, הוא רשאי (סעיף 86) לפי חוק העונשין להטיל על מי שהואשם באלימות במשפחה תקופת מבחן שבה הוא יעבור טיפול בקהילה. מדובר בעונש קל כיוון שהוא איננו כולל הרשעה, מאסר ורישום פלילי והוא מאפשר למואשם לשקם את חייו ולטפל בבעיות שלו כדי שהוא לא יחזור שנית על מעשיו. בכל מקרה, מי שהואשם בעבירת אלימות במשפחה אבל הוכיח רצון טוב יכול לקוות להקלה בעונשו ובמקרים – באמצעות תסקיר מבחן – ורצון להשתקם מתאימים גם להימנעות מהרשעה.

אלימות בין בני זוג בנושא נזיקין במשפט הישראלי :

בדין הנזיקין במשפט הישראלי לא קיימת עוולת התעללות ולכן פיצויים יגיעו במשפט לקורבן רק כאשר נעשתה עבירת רשלנות או עבירת הפרת חובה חקוקה (שהן עוולות המסגרת) או בעוולה בתקיפה. אי לכך ובהתאם לזאת הדרך לקבלת פיצויים במגיעים לקורבן במידה ונעשתה עבירה היא קשה ומפותלת, ניתן לתבוע פיצויים דרך עוולת התקיפה אך המענה הוא אינו מספק דיו, ומציאת הוכחות לכך שהייתה פגיעה בעוולות המסגרת קשה אף יותר. אם ניקח תקיפה של אדם זר כלפי אדם מסוים הפיצויים אשר יקבל יהיו גבוהים לאין שיעור מאשר בעל המכה את אשתו באופן מינורי לתקופה ממושכת. לכן על המשפט להתייחס בכובד ראש למעגל המשפחתי ואם במקרה הצורך צריך להפסיק את הנישואין, ולהפריד בין בני הזוג הרי זהו הפתרון הראוי גם לקורבן וגם לילדים (אם יש) שהרי כך הם לא סובלים את התמונות והמראות האלימים של ההורים. בנזיקין, כאמור ניתן לתבוע דרך עוולת התקיפה כלומר אם הייתה כליאת שווא, איום או תקיפה פיזית יש עילה לתביעה דרך עוולת התקיפה.

אך בעוולת הרשלנות יש דרך ארוכה לעבור עד שמוצאים פתרון וקבלת פיצויים. לדברי השופטת נילי מימון בפסק דינה: על הרשלנות להוות עקרון שוטף שיושם על כל התנאים והבעיות השונות בזוגיות. לדבריה הרשלנות היא עוולת מסגרת שצריך

להתאים אותה לערכי המוסר והצדק החברתי. בין בני הזוג חלה חובת זהירות מושגית שכאמור על הבעל לכבד את אשתו ולדאוג לה פן תפגע, וכאשר הוא הפוגע בה, הוא מבטל את חובת הזהירות ולכן מתרשל על כן יש פגיעה גם בעוולת הרשלנות.

-14-

בס"ד

האלימות במשפחה כנגד בני זוג המצויים בעיצומו של סכסוך גירושין:

לא מעטים המקרים בהם הצד הנפגע כתוצאה מהאלימות, הפונה לקבל סעד מבית המשפט, הנו האישה, אשר מהווה לא פעם הצד החלש, הן מבחינה פיזית והן מבחינה כלכלית בתא המשפחתי.

חשוב לדעת כי מערכת המשפט בארץ מודעת למצבן העגום של נשים מוכות. על כן, היא מעמידה לזכותן ולהגנתן מספר אופציות משפטיות להתמודד עם המצוקה ולהגן על עצמן.

אחת מהן היא הוצאת צו הגנה בהתאם לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א – 1991 סעד זה הנו סעד חירום אותו נאלץ בית המשפט לתת לאישה המוכה, משל המדובר ב'חדר מיון' והתרופה אותה נותן בית המשפט הנו סעד מהיר, מוגבל בזמן ואינו מהווה פתרון קבע.

לפי סעיף 2 לחוק זכאי כל צד נפגע מאלימות במשפחה, לרבות אישה מוכה, לפנות לבית משפט השלום או לבית משפט לענייני משפחה או לבית דין דתי אשר קרוב לאזור מגוריה ולבקש כלפי הגבר האלים כלפיה מתן צו הגנה ממנו להורות על צו ההגנה מגביל את פעילות הצד המכה, לרוב באמצעות צו הרחקה המונע ממנו

להתקרב לדירת המגורים בה מתגורר הצד הנפגע, וזאת אף אם יש לו זכות כלשהי בדירה זו. בנוסף, הצד רשאי לרבות – לאסור על הצד האלים להטריד את הצד הנפגע בכל דרך ובכל מקום במקום עבודתו, לפעול בכל דרך המונעת או מקשה על הצד הנפגע להשתמש בנכס המשמש אותו כדין, גם אם יש לו זכות כלשהי באותו הנכס. אם ניתן הצד, רשאי בית המשפט עם מתן הצד או במועד מאוחר יותר, להורות לצד

-15-

בס"ד

האלים לתת התחייבות לקבלת טיפול מגורם שיקבע בית המשפט. בנוסף, יאסר על הצד האלים להחזיק או לשאת נשק, לרבות נשק שניתן לו מטעם המדינה, אלא אם כן בית המשפט סבר כי אין בכך כדי להוות סיכון לצד הנפגע הפרת הצד על ידי הצד האלים עלולה להיחשב כבזיון בית המשפט ולהוביל למעצרו.

אלימות בין בני זוג הדין הפלילי:

בעניין הדין הפלילי ביחס למשפט הישראלי בנושא האלימות בין בני זוג, חוק העונשין הוא הדין המרכזי ובתוכו לא קיימת עבירה של התעללות כלפי בני זוג. עבירת ההתעללות היא כלפי חסר ישע או קטין ואין תזכורת או תוספת לבן זוג. מכאן אנו מסיקים כי עניין האלימות בתוך המשפחה יוכל לעזור לקורבן בפלילים רק אם בן הזוג הפוגע פגע בקורבן בצורה של איומים, תקיפות, אלימות פיזית, כליאה או תקיפה מינית.

עובדה זו מובילה לכך שההתעללות הנפשית שהיא גורם מרכזי בתוך אלימות במשפחה, אינה מוכרת בחוק העונשין אומר שאין לאיים על אדם בגיל 18 בפלילים.

הסעיף מדבר על איומים בכל צורה שהיא ואם עשה דינו מאסר לתקופה של שלוש שנים. בעניין התקיפה והאינוס חלה החמרה ביחס לקרובי משפחה.

בעניין התקיפה, אם התוקף הוא קרוב משפחה עונשו מוכפל. ובעניין האינוס אם הפושע הוא בן משפחה העונש הוא מאסר לתקופה של חמש עשרה שנה ולא עשר שנים במקרה שבו הפושע אינו בן משפחה.

-16-

בס"ד

שוב יכולים אנו לראות שהמשפט הישראלי מתעלם מאלמנט ההתעללות הנפשית שנמצאת בכל אחד מסוגי התקיפה שנזכרו לעיל (איום, אינוס, תקיפה וכו'). אנחנו יכולים לראות שהאפשרות היחידה שיש לקורבן לקבל סעד משפטי הולם היא בניזקין ובדיני המשפחה. מה שייתן לקורבן הגנה במקרה הצורך ופיצויים ולא ייתן לפושע עונש פלילי ראוי. הבעיה המרכזית בדין הפלילי היא כאמור ההתעלמות מההתעללות הנפשית, וחוסר של התחשבות במערכת זוגית מורכבת. כלומר, יש התייחסות בחוק העונשין לתקיפה, כליאה ואיומים כלפי בן זוג ואף המורכב ולדינאמיקה שיש בין בני הזוג היא חלשה ולא יעילה לקורבן המחפש את מבוקשו בפלילים.

השוואה בין המשפט העברי למשפט הישראלי:

כאשר החל להתפתח המשפט הישראלי, ראה המשפט הישראלי כי המשפט העברי הוא מקור המידע החשוב ביותר שיש לעם היהודי, ובנוסף הוא גם משפט מוסרי וצודק. על כן שאב המשפט הישראלי רבות מן המשפט העברי, למרות כל זאת יש הבדלים מסוימים בין שני סוגי המשפט, כידוע המשפט הישראלי שאב לא רק מן המשפט העברי אלא גם מהמשפט האנגלי ששלט בארץ לפני תקופת ההתפתחות של המשפט הישראלי, ומהמשפט האמריקאי הליברלי. עוד גורם להבדלים בין המשפט הישראלי למשפט העברי הוא הבדלי הזמן והמקום, כידוע המשפט העברי החל עוד בתקופת התנ"ך ונמשך עד הגלות, והמשפט הישראלי התפתח בתחילת המאה ה-14 ובמאה ה-13 האחרונים על אדמת ארץ ישראל.

יש חוקים שאינם יכולים להיחקק בזמן או במקום אחר במאה ה-20 על אדמת ארץ ישראל.

בעניין האלימות בין בני הזוג נערוך השוואה בין שלושת סוגי הדינים אשר הוזכרו-
הדין הנזיקי, הדין הפלילי והדין המשפחתי.

השוואה בין המשפט העברי לישראלי בדיני הנזיקין בעניין אלימות בין בני זוג:

בעניין הדין הנזיקי בהשוואה של שני סוגי המשפט יכולים אנו ראות יותר נקודות שוני בין סוגי המשפט. ברוב הנושאים אשר היינו יכולים לדון בהם בהקשר הנזיקי בין שני סוגי המשפט היינו מוצאים יותר נקודות שוני וזאת מהסיבה שהדין הנזיקי הישראלי שונה בהרבה מהדין הנזיקי העברי .

נקודת הדמיון שקיימת היא בעניין הגדרת הפושע, כלומר גם במשפט העברי וגם במשפט הישראלי הפושע יכול להיחשב כרשולן. וזאת הסיבה ששני סוגי המשפט מסכימים על כך שכאשר יש פגיעה בבן זוג קיימת פגיעה בחוברת זהירות בסיסית בין בני זוג ולכן העבריינן נקרא גם רשולן וחייב בפיצויים . נקודות השוני באות לידי ביטוי בשני נושאים .

האחד, סוג החקיקה. במשפט הישראלי החקיקה בנויה על פי פקודת הנזיקין ששאבה את תוכנה מסוגי משפט זרים, בעיקר המשפט האנגלי.

במשפט העברי החוק המרכזי לענישה ופיצוי הוא בהלכת הפירות 22 שקובעת שאם אדם הכה את אשתו, יילקח ממנו חלק מרכושו ובחלק זה ייקנה שטח שיהיה בבעלות האישה והבעל רשאי ליהנות מחלק מהרווח של השטח .

עוד נקודת שוני היא בעניין הנזק תוך קיום יחסי אישות .
לעניין זה המשפט העברי מקדיש מחשבה רבה ומתוך כך אנחנו למדים על דרך
החשיבה של חז"ל באותה התקופה, דרך חשיבה שאומרת אם אדם פגע באישתו תוך
קיום יחסים (שהם תוך כדי הסכמה והנאה) וחייב בנזקים, קל וחומר שחייב אם פגע
בה בכוונה. לעניין זה אין התייחסות במשפט העברי .

-19-

בס"ד

השוואה בין המשפט העברי לישראלי בדין הפלילי בעניין האלימות בין בני זוג :

גם בדין הפלילי אין נקודות דמיון רבות אלא נקודות שוני .
הסיבה לכך היא סוג העונשים בהתאם לתקופה. כאמור חוקים נחקקים במסגרת של
זמן ומקום, וכאשר מדובר בעונשים אז העונשים בהתאם לזמן ולמקום, שלא כמו
פיצויים והגנה על הקורבן (הדין הנזיקי ודיני המשפחה, שמתייחסים פחות למסגרת
הזמן והמקום) נקודות השוני בדין הפלילי בין שני סוגי המשפט באה לידי ביטוי בסוג
הענישה. כידוע במשפט הישראלי אין עונשים פיזיים, בעוד שלפני 600 שנה נהוג
היה שעונשים פיזיים הם דבר שבסגרת המשפט. לפי רבי פלאגי' יש איסור חמור
להכות אישה ואדם המכה את אשתו ייענש או בקנס או במלקות, במשפט הישראלי
לעומת זאת העונש הוא בעיקר מאסר.
עוד נקודת שוני באה לידי ביטוי הוא שהמשפט הישראלי מתייחס לעבירת האיומים
כדבר פלילי. בעוד שהמשפט העברי אינו מזכיר את עבירת האיומים כלל. דבר אחד
שניתן לומר שהוא נקודת דמיון בין שני סוגי המשפט הוא ההתעלמות מהתעללות
נפשית כעבירה פלילית.
גם במשפט הישראלי וגם במשפט העברי לא קיימת התייחסות להתעללות פלילית

שהרי היא גורם מרכזי בתוך מעגל משפחתי אלים ומהווה חלק חשוב בתוך תהליך היווצרות האלימות הפיזית.

-20-

בס"ד

סיכום:

גם במשפט הישראלי וגם במשפט העברי יש הסכמה שאסור לפגוע באישה ואסור לנהוג כלפיה באלימות במשפט הישראלי יש חוק "כבוד האדם וחירותו" ששומר על זכויות האדם שאסור לפגוע בו וגם במשפט העברי אנו רואים שאפילו שהאישה היא קניינו של האדם עדיין אסור לו לנהוג בה באלימות וחייב לכבד אותה כמו כל אדם אחר שמו שכתוב "ואהבת לרעך כמוך" שצריך לכבד אחרים כמו שאתה רוצה שיכבדו אותך במשפט הישראלי אסור להכות את הילדים בכוונה לפגוע בהם ולאורך השנים התגבשה חקיקה ענפה, שנועדה לספק מענה לקורבנות ההתעללות, להסדיר את הטיפול בהם, לקבוע עונשים למתעללים ולעגן את חובת הדיווח. בסוף העבודה הצלחתי לענות לעצמי על רוב השאלות ששאלתי את עצמי בטרם תחילת העבודה. העבודה סיפקה לי מענה לשאלה הפסיכולוגית שהיא מדוע בני זוג נכנסים לקשר אם בסופו של דבר קיימת אלימות ביניהם. יש סדר מעגלי מסוים שחוזר על עצמו ברוב הקשרים האלימים. ויש קושי לתרגם את הרגש לפעולה משפטית. המשפט העברי והישראלי סיפקו לי את המענה ליחסים שונים בתקופות שונות והראו לי הבדלים ונקודות דמיון בין סוגי דינים שונים. בזכות העבודה למדתי על פוסקים ושופטים בימינו ובתקופות קדומות ועל דרכי

חשיבה של פוסקים ושופטים. למדתי מאיפה נובעים כעסים בבתים שלנו ומהם הגורמים השונים למריבות וויכוחים .
אחת המסקנות אליהן הגעתי בעבודה היא שאין דרך למגר את האלימות במשפחה באופן גורף אלא להרחיק בין גורמים אלימים ספציפיים לבין הקורבנות שלהם .
אוכל לומר כי העבודה תרמה לי ונהייתי ללמוד ולחקור כל צד בעניין הגדול והרחב שנקרא אלימות בין בני זוג.

-21-

בס"ד

ביבליוגרפיה:

משפט ישראלי חקיקה

המאגר המשפטי הישראלי עפ 5733/13

1977 - חוק העונשין

1991 – החוק למניעת אלימות במשפחה

פסיקה

בבא מציעא נט

שו"ע אבן העזר, רמ"א סימן קנד ג

. ניר נ' ניר 458/79 ע"א

ספרים

(1995 ג'ודית לואיס-הרמן, טראומה והחלמה)

